

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με επίθετα που σχηματίζονται από τα ουσιαστικά της παρένθεσης:
 (αλιεία, σιδηρόδρομος, ακτοπλοΐα, τουρισμός, ορειβασία, διάστημα, ταξίδι)

- Το..... γραφείο της γειτονιάς μου διοργανώνει επιτυχημένες κρουαζιέρες στο Αιγαίο.
- Η ANEK, η.....εταιρεία της Κρήτης, ανακοίνωσε αύξηση στις τιμές των εισιτηρίων της.
- Προμηθεύτηκα έγκαιρα το εισιτήριο μου από τον..... πράκτορα της περιοχής μου.
- Η..... ομάδα του σχολείου μου διοργανώνει διήμερη εκδρομή στα Καλάβρυτα.
- Τα σκάφη είναι αραγμένα στο λιμάνι.
- Τα ταξίδια έκαναν τον άνθρωπο κυρίαρχο του σύμπαντος.
- Το δίκτυο της χώρας μας είναι πολύ παλιό.

2. Να γράψεις Σ (σωστό) ή Λ (λάθος) δίπλα σε κάθε λέξη για να δείξεις αν είναι γραμμένη σωστά ή λανθασμένα:

ιππικός		γεναίος	
απορροφά		σύσωμος	
ελάτωμα		συμμαζεύω	
κόκκινος		εκκαθάριση	
έλλειψη		πλημμύρα	
διάλειμμα		ανακκοίνωση	

3. Να διαγράψεις όποια ή όποιες λέξεις δεν ανήκουν στην ίδια οικογένεια:

πλοίο	θάλασσα	αέρας	μεταφορά
καράβι			
πλευούμενο	θαλάσσιος	αέρινος	μεταφορέας
καραβάνα			
πλοίαρχος	θαλασσοδαρμένος	αεργος	μεταφορικό
καραβοκύρης			
ποταμόπλοιο	θαλασσόνερο	αεράτος	μετάφραση
καραβίσιος			
πλούτος	θαλασσογραφία	εναέριος	μεταφερτός
καραβάνι			
επιπλέω	θάλαμος	εξαερισμός	ανυπόφορος
καραβόσκοινο			
επιπλέον	υποθαλάσσιος	αερόθερμο	μετάδοση

4. Να αναλύσεις τις παρακάτω λέξεις στα συνθετικά τους:

- ατμομηχανή ➔+
- ναυαγοσωστικό ➔+
- διαστημάνθρωπος ➔+
- σιδηροτροχιά ➔+
- δεξαμενόπλοιο ➔+
- αεροσκάφος ➔+

5. Να συνδυάσεις τις λέξεις της Α στήλης με τις κατάλληλες της Β στήλης ώστε να προκύψουν σύνθετες λέξεις:

A	B	Σύνθετες λέξεις
1. αυτοκίνητο		→
2. θάλασσα		→
3. χιόνι	A) σώζω	→
4. ναυαγός		→
5. σίδηρος	B) πόρος	→
6. πεζός		→
7. πόντος	Γ) δρόμος	→
8. περί		→
9. διά		→

6. Οι πρώτες εφευρέσεις ήταν χειροποίητες και χειροκίνητες. Να συμπληρώσεις τις παρακάτω φράσεις με λέξεις από την παρένθεση, που έχουν σχέση με τη λέξη χέρι κάνοντας όποιες αλλαγές χρειάζεται. Θυμάσαι πώς λέγεται το πρώτο εργαλείο που έφτιαξε ο προϊστορικός άνθρωπος;

(απλόχερα, χειρόγραφο, χειροκρότημα, χειροποίητος, χερόμυλος, χειρίζομαι, χειραψία, χερούλι)

- Οι ηθοποιοί απέσπασαν θερμότητα από το κοινό.
- Τα έπιπλα είναι πάντα καλύτερης ποιότητας.
- Στην Εθνική Βιβλιοθήκη φυλάσσονται σπουδαιών λογοτεχνών μας.
- Όταν συστήνεσαι σε κάποιον, πρέπει να κάνεις και την ανάλογη
- Όλοι στην εποχή μας πρέπει να ηλεκτρονικό υπολογιστή.
- Παλιότερα άλεθαν τον καφέ στον

-
- Ο Θεός σκόρπισε τα αγαθά του στη γη.
- Τράβα το της πόρτας.

Γραμματική - Συντακτικό

Το ρήμα

Όταν μιλάμε για ενέργειες και καταστάσεις χρησιμοποιούμε συνήθως ρήματα.

Ενέργειες	Καταστάσεις
διαβάσαμε	βρέθηκε
να τρέχει	έμειναν
να σχεδιάσει	να σταθούν
έφερε	αντιλήφθηκαν
κ.ά.	κ.ά.

Ρήμα: Είναι κλιτό μέρος του λόγου που χρησιμοποιείται για να εκφράσουμε μία **ενέργεια** ή **κατάσταση**. Είναι το πιο κεντρικό μέρος του λόγου. Σε αυτό βασιζόμαστε και χτίζουμε προτάσεις.

Τα χαρακτηριστικά του ρήματος:

Ρήμα:

- Το ρήμα έχει τρεις χρονικές βαθμίδες:

A. Πρόσωπο και Αριθμό

	Ενικός Αριθμός	Πληθυντικός Αριθμός
α' πρόσωπο	εγώ διαβάζω	εμείς διαβάζουμε
β' πρόσωπο	εσύ διαβάζεις	εσείς διαβάζετε
γ' πρόσωπο	αυτός διαβάζει	αυτοί διαβάζουν

B. Χρόνο

Το ρήμα μας δείχνει **Πότε** έγινε η πράξη.

παρελθόν	παρόν	μέλλον
----------	-------	--------

- Πολλές φορές μας δείχνει αν η πράξη που περιγράφουμε είναι εξακολουθητική – επαναλαμβανόμενη ή αν αναφερόμαστε σε αυτή χωρίς να δηλώνουμε διάρκεια, δηλαδή συνοπτικά (συνοπτική – στιγμιαία). Επίσης, αν χρησιμοποιήσουμε το ρήμα **έχω + τον άκλιτο ρηματικό τύπο σε -ει** (έχω διαβάσει, έχω δεθεί), τότε δηλώνουμε ότι η πράξη έχει ολοκληρωθεί (συντελεσμένη ενέργεια).

Εξακολουθητική – επαναλαμβανόμενη ενέργεια	Συνοπτική – στιγμιαία ενέργεια	Συντελεσμένη ενέργεια
---	---------------------------------------	------------------------------

	Παρελθόν	Παρόν	Μέλλον
Εξακολουθητική – επαναλαμβανόμενη ενέργεια	Παρατατικός έγραφα	Ενεστώτας γράφω	Εξακολουθητικός Μέλλοντας θα γράφω
Συνοπτική – στιγμιαία ενέργεια	Αόριστος έγραψα		Συνοπτικός Μέλλοντας θα γράψω
Συντελεσμένη ενέργεια	Υπερσυντέλικος είχα γράψει	Παρακείμενος έχω γράψει	Συντελεσμένος Μέλλοντας θα έχω γράψει

Πώς δηλώνουμε το χρόνο

με χρονικά επιρρήματα

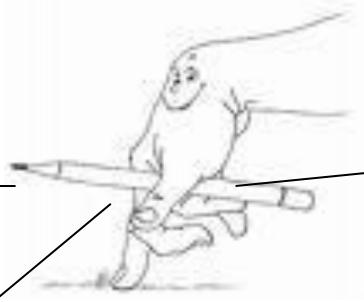
Π.χ.:

Σήμερα θα πάμε εκδρομή.

με εμπρόθετα σύνολα (φράσεις με προθέσεις)

Π.χ.:

Ο Γιώργος θα έρθει σε δυο μέρες.

με ουσιαστικά σε γενική ή αιτιατική

Π.χ.

Του χρόνου θα πάω στην Έκτη τάξη.

με χρονικές εξαρτημένες προτάσεις (είναι οι προτάσεις που εισάγονται με τους χρονικούς συνδέσμους και εξαρτώνται από μια άλλη πρόταση, η οποία λέγεται **ανεξάρτητη**).

Π.χ.:

Όταν διαβάσω τα μαθήματά μου, θα πάω στο πάρκο.

χρονική εξαρτημένη πρόταση **ανεξάρτητη πρόταση**

Πλένω τα χέρια μου, μόλις έρθω από το σχολείο.

ανεξάρτητη πρόταση **χρονική εξαρτημένη πρόταση**

1. Να γράψεις τα ρήματα που παράγονται από τις παρακάτω λέξεις:

ελπίδα :

δύναμη:

πότισμα:

ζέστη :

παχύς :

κλέφτης :

χορός:

δάκρυ :

δάνειο :

άθροισμα:

2. Να υπογραμμίσεις τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων και να αναγνωρίσεις τον χρόνο τους:

- Τα παιδιά μεγαλώνουν γρήγορα. (.....)
- Ο γεωργός όργωσε το χωράφι του. (.....)
- Με την ανατολή του ήλιου θα έχω επιστρέψει στο σπίτι. (.....)
- Στην κατασκήνωση ξυπνούσαμε στις οκτώ το πρωί.
(.....)
- Θα πληρώσετε με πιστωτική κάρτα ή με μετρητά; (.....)
- Η Κάτια είχε φύγει όταν τηλεφώνησα. (.....)
- Τον τελευταίο καιρό είχε αναθεωρήσει τη στάση του. (.....)
- Θα βρείτε τις οδηγίες μέσα στο κουτί. (.....)
- Θα έχεις φύγει μέχρι το βράδυ; (.....)
- Η Νεφέλη έσπασε το βάζο που είχε φέρει ο πατέρας από την Κίνα.
(..... -))
- Εδώ και πέντε χρόνια έχουν μετακομίσει και ζουν μόνιμα στη Γερμανία.
(..... -))

3. Να ξαναγράψεις τις παρακάτω προτάσεις μεταφέροντας τα ρήματα στο χρόνο που σου δίνεται:

- Γίνεται ολόκληρη συζήτηση γι' αυτό.

Παρακείμενος:

- Θα σου στείλω όλες τις πληροφορίες που χρειάζεσαι.

Αόριστος:.....

- Ο παππούς διάβασε το βιβλίο του.

Παρατατικός:.....

- Η Γεωργία είχε καθαρίσει το δωμάτιό της.

Ενεστώτας:.....

- Δε θα τελειώσω τα μαθήματά μου πριν τις εφτά.

Υπερσυντέλικος:.....

- Πηγαίνουμε στον κινηματογράφο.

Συνοπτικός Μέλλοντας:.....

4. Να γράψεις τα παρακάτω ρήματα σε όλους τους χρόνους:

Ενεστώτας	γυρίζω			
Παρατατικός				
Εξ. Μέλλοντας			θα προπονοούνται	
Αόριστος		σκεφτήκατε		
Συνοπ. Μέλλοντας				
Παρακείμενος				
Υπερσυντέλικος				είχες απαντήσει
Συντελ. Μέλλοντας				

5. Να γράψεις την παρακάτω περίοδο σε όλους τους χρόνους:

Ενεστώτας Πιάνει δουλειά σε ένα μηχανουργείο και εργάζεται δημιουργικά.

Παρατατικός

.....

Μέλλ. Εξακολ.

.....

Αόριστος

.....

Μέλλ. Συνοπτ.

.....

Παρακείμενος

.....

Υπερσυντέλικος

.....

Συντελ. Μέλλ.

.....

6. Να συμπληρώσεις τα κενά των προτάσεων με το σωστό τύπο της παρένθεσης στην οριστική αορίστου:

(ζητώ, αναχωρώ, μηνώ, λύνω, δανείζω, πηγαίνω, μπαίνω, βρίσκω, παίρνω, βγαίνω)

- Ο υπουργός εξωτερικών χθες για τις Βρυξέλλες.
- Οι περισσότεροι μαθητές σωστά τις ασκήσεις.
- Μας να πάμε να τον βρούμε το συντομότερο.
- Τους όσα χρήματα μας
- Άνοιξαν την πόρτα και στο δρόμο τρέχοντας.
- Ψάξαμε παντού, αλλά δεν κανένα ίχνος τους.
- Η άμμος στα παπούτσια τους και το βάδισμά τους έγινε δύσκολο.
- Το πρωί..... στη δουλειά του με το λεωφορείο.
- Νέοι ιδιοκτήτες..... στα χέρια τους την επιχείρηση.

7. Να μεταφέρεις το παρακάτω κείμενο στο παρελθόν κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές:

Κάθε Σαββατοκύριακο πηγαίνουμε στο χωριό και βλέπουμε τον παππού και τη γιαγιά. Ταξιδεύουμε με το τρένο και περνάμε υπέροχα. Η γιαγιά μάς φτιάχνει τα αγαπημένα μας γλυκά. Το βράδυ ο παππούς φορά τα γυαλιά του και μας διαβάζει μία ιστορία.

Το προηγούμενο Σαββατοκύριακο

πήγαμε.....

8. Να ξαναγράψεις το παρακάτω κείμενο μεταφέροντάς το στο παρόν, κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές. Θα γελάσεις με την ψυχή σου...

Ένας κύριος (αγόρασε)..... ένα πανάκριβο και ολοκαίνουργιο τζιπ. Το βράδυ γεμάτος χαρά και ικανοποίηση το (πάρκαρε)..... κάτω από το σπίτι του. (Πέρασε)..... ένας πιτσιρικάς, (κοίταξε)..... το τζιπ, του (ήρθε)..... φαεινή ιδέα και πλάι στην ένδειξη 4X4 (έγραψε)..... =16! Το πρωί ο κύριος δεν (πίστευε)..... στα μάτια του. (Πήγε)..... στην αντιπροσωπεία, όπου (δέχτηκαν)..... να του αλλάξουν το καπό, μια που δεν είχε συμπληρώσει ούτε μία μέρα που πήρε το αμάξι... Το βράδυ (ξαναπέρασε)..... ο πιτσιρικάς, (είδε)..... το 4X4 να αστράφτει πάλι και (ξαναέγραψε)..... στη λαμαρίνα =16. Το άλλο πρωί ο ιδιοκτήτης στα πρόθυρα εμφράγματος (ξαναπήγε)..... στην αντιπροσωπεία.

- Κύριε, του (είπαν)..... εκεί, για να μην κάνετε συνέχεια αυτή τη δουλειά, εμείς (έχουμε φτιάξει)..... μια πατέντα, όπου κολλάμε αυτοκόλλητο, το οποίο γράφει 4X4=16, με όμορφα καλλιτεχνικά γράμματα. Κι έτσι δεν έχουν πια τι να γράψουν και γλιτώνετε.

Χωρίς να έχει κάποια άλλη επιλογή, (έβαλε)..... το αυτοκόλλητο με το 4X4=16 και (επέστρεψε)..... σπίτι. Το βράδυ (πέρασε)..... πάλι ο πιτσιρικάς, (είδε)..... το 4X4=16 και (προβληματίστηκε)..... (Σκέφτηκε)..... για λίγο και τελικά (έγραψε)..... ακριβώς από κάτω: «ΑΡΙΣΤΑ!»

9. Να συμπληρώσεις τα κενά επιλέγοντας τον κατάλληλο χρονικό προσδιορισμό από την παρένθεση:

(αύριο, μεθαύριο, εγκαίρως, αμέσως, χθες, πιο νωρίς, αργά, από καιρό, πάντα, πριν από λίγο, την Τετάρτη)

- Ευτυχώς που έφτασα στο μάθημα, διότιπου αργοπόρησα ο δάσκαλος μου έκανε παρατήρηση.
- θέλω να σου μιλήσω, αλλά κάτι συμβαίνει και μας διακόπτει. Γι' αυτό ας συναντηθούμε στο εμπορικό κέντρο. Όμως, όχι από τις οκτώ.
- Ίσως ή το αργότερο θα έχουμε τα αποτελέσματα των εξετάσεων.
- έμαθε τα ευχάριστα νέα από τον γιο της.
- Φωνάξαμε το ασθενοφόρο, αλλά ήταν πια

10. Στις παρακάτω προτάσεις να βάλεις σε κύκλο τα χρονικά επιρρήματα:

- Πρόσφατα έκανα ένα πολύ ωραίο ταξίδι.
- Αργότερα θα πάω για μπάνιο.
- Έφαγα και αμέσως έφυγα για το μάθημα.
- Πρώτα διάβασε για τις εξετάσεις και ύστερα άκουσε μουσική.
- Φέτος πήγα στα Χανιά το καλοκαίρι.
- Έφτασα αργά το βράδυ στο σπίτι.

11. Σε κάθε πρόταση, να υπογραμμίσεις τα χρονικά επιρρήματα, τις φράσεις με προθέσεις, τις χρονικές προτάσεις και τα ουσιαστικά που δηλώνουν χρόνο. Δίπλα να γράψεις το είδος τους, όπως στο παράδειγμα:

- Η συνάντηση έπρεπε να γίνει χθες. (χρονικό επιρρημα)
- Όταν έφτασε στο σχολείο, το βρήκε κλειστό. (χρονική πρόταση)
- Την Τετάρτη θα ξέρω αν έχω περάσει τις εξετάσεις. (ουσιαστικό)
- Είμαι θυμωμένος γιατί σε περιμένω από το μεσημέρι. (φράση με πρόθεση)
- Ως αύριο, έχει ο Θεός. (.....)
- Όταν δουλεύει, χαίρεται. (.....)
- Όποτε πεινούσε, ζητούσε να φάει. (.....)
- Καθώς διαβάζω, μου αρέσει να ακούω μουσική. (.....)
- Ο πατέρας πότισε τα λουλούδια το βράδυ.
(.....)
- Ο αγώνας θα γίνει τελικά αύριο. (.....)
- Προχθές γεννήθηκε η αδερφή μου. (.....)
- Αφού έφαγε το φαγητό του, πήγε να κοιμηθεί. (.....)
- Την επόμενη μέρα, θυμήθηκα πού είχα βάλει τα κλειδιά μου.
(.....)
- Μόλις έμαθε τα νέα, πέταξε από τη χαρά της. (.....)

12. Να συμπληρώσεις τις παρακάτω προτάσεις με τα επίθετα που βγαίνουν από τα ρήματα της παρένθεσης:

- 'Ημουν (περνώ) με το αυτοκίνητο και είπα να σταματήσω λίγο.
- 'Εχεις να μου προσφέρεις κάτι (δροσιζω), γιατί ιδρώσα από την προσπάθεια να ανέβω την ανηφόρα με το ποδήλατο;
- Τα (παρηγορώ) λόγια σας για την αποτυχία μου στον αγώνα ήταν πολύ (ανακουφίζω)
- Η άποψή σου για το ποιο αυτοκίνητο θα αγοράσουμε είναι (που να μπορεί να συζητηθεί)....., αν και νομίζω ότι η (ορίζω)..... απόφαση έχει παρθεί.
- Η απόφαση του δικαστηρίου για το τρακάρισμα ήταν (απαλλάσσω) για τον κατηγορούμενο.

13. Να αναγνωρίσεις γραμματικά τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου:

Περνώντας πολύ προσεκτικά τον δρόμο για να πάω στη δουλειά μου, στέκομαι για

πολλή ώρα και κοιτάζω τις φωτισμένες βιτρίνες. Τις κοιτάζω πολύ αφηρημένα. Σαν

να ψάχνω τον εαυτό μου. Κάπου λέω πρέπει να βρίσκεται μέσα κι αυτός.

Μόλις αφήσω το κατάστημα, μπαίνω στην κεντρική λεωφόρο. Ύστερα βάζω τα χέρια

μου στις τσέπες του παντελονιού μου και περπατάω με το κεφάλι σκυμμένο, σαν κάτι

να ψάχνω να βρω. Άνθρωποι πολλοί περνάνε από δίπλα μου. Τους κοιτάζω. Όλοι τους

κάπου πηγαίνουν. Εγώ είμαι εδώ, στη λεωφόρο, στην άσφαλτο, γιατί δε με περιμένει

κανένας, δεν έχω πουθενά να πάω...

14. Να συμπληρώσεις σωστά τις παρακάτω λέξεις:

- Χαίρο___ που γυρίζομ___ στα θρανία και συναντάμ___ τους συμμαθητές μας.
- Τον χτύπ___ σαν πολλές συμφορές, αλλά αυτός δε λύγ___σε.
- Πώς ονομάζε___ ο κύριος με τον οποίο μιλήσα___ οι δύο σας πριν από λίγο;
- Τα προϊόντα που διαφήμ___σε η τηλεόραση έχουν κατακτ___σει την αγορά.
- Χρειάζε___ δουλειά, φαντασία και τύχη, για να ανακαλύψετ___ τους θησαυρούς που κρύβ___ μέσα στη γη και στη θάλασσα της Ελλάδας.
- Απάντ___σες σωστά. Φαίνε___ ότι μελέτ___σες προσεχτικά το θέμα.

15. Στο παρακάτω κείμενο να συμπληρώσεις τα γράμματα που λείπουν:

Η τεχνολογ___κή πρόοδος έφερε ραγδ___ες εξελ___ξεις και άλλαξε πολ___ την αγροτ___κή ζωή. Εφε___ρέθ___καν μηχαν___ματα για όλες τ___ς αγροτικές δραστ___ριότητες. ___ γεωργ___ άρχ___σαν να χρ___σιμοπ___ούν τα μηχαν___ματα αυτά που τους απάλλαξαν από τ___ς βαρ___ές και κοπ___αστ___κές εργασ___ες. Έτσι ___ μηχανές αντ___κατέστ___σαν τα ζώα. Η παραγ___γή αυξ___θηκε, γιατί καθιερ___θηκε η χρ___ση λ___πασμάτων και φ___τοφαρμάκων. Με τον τρόπο αυτό μει___θηκαν ___ εισαγ___γές της χ___ρας και ξεκ___ν___σαν κάπ___ες εξαγ___γές, που βο___θησαν την οικ___νομία. ___ γεωργ___ ___φελήθηκαν πολύ από τ___ς κ___νοτομίες, γιατί η ζωή τους άλλαξε ρ___ζικά.

Ενδεικτικό λεξιλόγιο στην ενότητα «Εφευρέσεις-ανακαλύψεις»

εφεύρεση, ανακάλυψη, ανάγκες, τεχνολογία, εξέλιξη, οδηγίες, καινοτομία,
υποχρεώσεις, ιατρική, ηλεκτρισμός, χειροκίνητο, μηχανή, ενέργεια, χρησιμοποιώ,
ερευνώ, μοχλός, δύναμη, παιχνίδια, επινόηση, τριβή, αυτοκίνητο, τηλεσκόπιο,
θαλασσοπόροι, δικαιώματα,...

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ελληνο-Αμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Νηπιαγωγείο • Δημοτικό • Γυμνάσιο • Λύκειο

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ • ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ • ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ Ι.Μ.ΚΑΡΡΑΣ